

Bức chân dung nhà thơ yêu nước Phan Văn Trị do họa sĩ Tô Dự vẽ. Ảnh: DUY KHÔI

✓ DUY KHÔI (lược ghi)

Tại Di tích mộ nhà thơ yêu nước Phan Văn Trị (huyện Phong Điền) hiện còn lưu giữ bức chân dung cụ Phan. Ít ai biết rằng, đó là một tác phẩm để đời của họa sĩ Tô Dự, người Cần Thơ. Hướng tới Ngày giỗ lần thứ 108 (22/6/1910 - 22/6/2018) của cụ Cử, phóng viên Báo Cần Thơ ghi lại lời kể của họa sĩ Tô Dự về bức chân dung này.

Hồi đầu thập niên 1990, lãnh đạo Cần Thơ tổ chức một cuộc hội thảo lớn về cuộc đời và sự nghiệp nhà thơ

Lai lịch chân dung nhà thơ yêu nước Phan Văn Trị

Họa sĩ Tô Dự. Ảnh: DUY KHÔI

yêu nước Phan Văn Trị. Một trong những vấn đề đặt ra là từ trước nay, chưa hề có bức chân dung nào của cụ Cử Trị. Tất cả đều tưởng tượng qua thơ văn và giai thoại.

Tôi được giao nhiệm vụ phác họa chân dung của cụ. Tôi đã đọc rất nhiều sách về thơ văn và sự nghiệp của cụ Cử Trị, lui tới vùng đất Phong Điền để nghe bà con kể

nhiều giai thoại về cụ. May thay, lúc đó tôi được cung cấp tấm hình cháu nội của cụ. Ai cũng nói rằng, người cháu nội này có nhiều nét rất giống cụ Cử. Từ những tư liệu này, tôi bắt tay vẽ chân dung của cụ.

Tôi đã phác họa rất nhiều bức tranh, thể hiện cụ ở nhiều điệu bộ, cử chỉ. Như bức cụ ngồi dạy học, bức cụ ngồi bên bút

tráp, cố gắng thể hiện thần thái của cụ qua những tư liệu tôi thu thập. Tôi chú trọng vẽ chiếc áo dài trắng cụ mặc vì theo bà con, thuở sinh thời cụ rất thường mặc trang phục này, tôn vẻ nho nhã, thanh bạch của một nhà nho. Trong bức chân dung mà tôi vẽ, tôi đã vẽ cụ đội khăn xếp truyền thống, thay vì khăn đóng. Vì thời điểm cụ sống, các cụ già Nam bộ đều đội khăn xếp mà thôi. Cái khó nhất là thể hiện đôi mắt của cụ: tinh anh và nhân hậu.

Bức chân dung của cụ ra đời được những người hiểu về cụ đều đồng tình và cho rằng tôi đã vẽ được thần thái, bóng dáng của cụ. Tấm hình này đã được công bố và thờ trong Khu di tích mộ nhà thơ yêu nước Phan Văn Trị. Nhà điêu khắc cũng đã chọn bức ảnh của tôi làm cơ sở để tác tượng, thờ phượng tại khu mộ cụ và Bảo tàng Cần Thơ hiện nay.

Chân dung cụ Cử Trị ra đời không chỉ là sáng tạo của cá nhân tôi mà trên cơ sở kế thừa những tư liệu lịch sử đã có, những câu chuyện do bà con kể lại; hình thành bức chân dung của cụ để người sau ngưỡng vọng. ●